te weeren, wõip ka wili põllu pääl nink aian põ-
deda. Kost sa põdemist äratunnet? Põdejal om
tõine nägu, kui terwel. Põdeja inemine om rutu
terwide sean äratuta, põdeja lehm ehk hoben ter-
wide elajide sean, põdeja pu tõiste puie sean mõt-
san ehk aian, põdeja wiljakõrs ehk kartohwli wars
neide kõrte ehk warte sean, kel midake wiga ei ole.
Tiiju päraſt om, et tõbi mõnikõrd üürikeſes ajas tu-
lep, mõnikõrd pikaliſes jääp, et üts tõbine jälle ära-
ſütip, tõine tõbe kätte äralõpep. Ent seda ära uske,
et tõbi õtſekui wainlane ehk waras ſiſſetulep kurja
tegema nink enne wälja ei lä, kui ta rikmiſega ehk
riismiſega oma himu om täütnu, ehk tõine kangemb
teda ſunnip tema eeſt paku minema; enge teedke, et
tema idu ſarnane om, mes ſeemne tera ſiſen ehk
muna rebu ſiſen elap, ent mite enne ei naka tärk-
ma nink paiſuma, enne kui rõſeus nink lämi aur
parajaste tema külge putup nink teda liikma panep,
et ta awalikus ſaap, niidade et ſeemne tera itu wäl-
jaajap nink muna rebuſt kanapojakene ſünnip. Kui
rõſeus nink lämi aur mite külge ei putu, ſis ei naka
ka tera icanema, ei ka munaſt pojakene ilmuma.
Mes asja ne omma, mes tõbe idu ihu ſiſen tärk-
ma pandwa ehk haiguſt ſünnitawa, ſeda ei wõi ni
lühidelt wäljaſeletada nink ſe om ka enambaste teed-
mata, om parajaste ütelda üts ſalaus, mes Looja
ei ole tahtnu awaldada; ent ſe om tiiju päraſt, et,
kui tõbi jo wäljan om nink tõbine pruugip ſe wasta
rohtu, kas ta seda ſiſſewõtap ehk wäljaſt päälepa-
nep, ſedamööda, mesſugune tõbi täl om, ſis wõip
tõbine ſütida, kui rohi õige rohi om nink õigel wiiſil
pruugitas. Rohitſemiſe rohu omma mitmaſugutſe,
muiſt taime-riigiſt, muiſt kiwi-riigiſt, muiſt elaja-rii-
giſt nink tambitas, ſegatas, keedetas ſedawiiſt, kuis
waja om. Ent et mite kiigil ſe tarkus ei ole loodu,
et nema kiik tõpe äratundwa ehk teedwa, kuis neid

tõbitſid ſünnis arstida, ſis nakati aigu mööda hoolt
kandma, et kea ammeti pääle tahtſiwa lüwwa, jo
nooreſt põlweſt seda tarwiliſt opuſt ſaasse. Niiſu-
gutſe wäljaopatu mehe, kel luba antas, tõbitſid oma
hoole alla wõta nink neid arstida, nimitetas arstis
ehk tohtris. Arſt peap ſis kiik tõpe äratundma nink
mõiſtma, mes waja om tähelepanda, et tõbine oma
terwuſt jälle kätte ſaas. Seda pidago egaüts meelen,
ſeſt om parako Jumal ka ſääratſid willand, kel
õigus ei ole, seda nimme kanda, ent ſiski julguwa
tõbitſid arstida nink pääleke weel henda kitwa, et
ütske tõbi ei ole, kelle wasta nema abi ei tiija.
Sääratſe inemiſe ei ole muud, kui kelmi nink petja,
kea Jumalat kiuſawa nink tema püha tahtmiſt
naarus pidawa. Ent kes arstimiſe kunsti tahap
oppi ja tema pohja kätte ſaada, ſe kulutap palju
aiga ja raha ſe pääle; ſeſt ehk kül wanal ajal ine-
miste teedmine tõbeſt ja tõbe ſütitamiſeſt wäikene
oli nink peake pähä läts, aigu mööda om tema ni
suures lännu, et wiis ajaſtaiga weidis arwatas, et
kiige hoolega seda ſaap wäljaopitus, mes arſt peap
teedma, et ta lähämbale wõip hääd teta, ehk et ta
ennege temale kahju ei te; ja ſeegipäraſt peap arſt
ka ammetin weel egapäiwa raamatuid lugema, kos
om ſiſſepantu, mes tõiſe arsti omma äraproominu
nink leüdnu tululiku olewat.

Kui lugeja seda om uſkwas wõtnu, mes meie
ſiin oleme ülespandnu, ſis kuulko tema ka seda, mes
meil weel om ütlemiſt neiſt tõbeſt, mes eſiäralikult
ſiin meie maal etetulewa, nimelt talurahwa ſean,
nink kuis ſiin tõbitſide ceſt hoolt kannetas. Ehk kül
ka meie ſean ſääratſid tõpe omma, mes muil mail
leütas nink neidega kiigin asjun ütte wiiſi wälja-
näütwa, ſiski tegewa meie tooremb maapind, meie
külmemba tuule, meie talurahwa jämedamb eluwiis,
neide halwemba maja, waeſemba reiwa nink wae-

Maa-rahwa Kalender 1859, lk. 13